

SERPAM

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SERMAYE PİYASALARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

Araştırma Raporları

Türkiye Sermaye Piyasası 2012 Yılı Raporu

Şubat 2013

İçindekiler

SUNUŞ	3
1. DÜNYA SERMAYE PİYASALARINDAKİ GELİŞMELER.....	5
1.1. Hisse Senetleri Piyasaları.....	6
1.2. Sabit Gelirli Menkul Kıymet Piyasaları.....	8
1.3. Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasaları	9
1.4. Yatırım Fonları	10
2. TÜRKİYE SERMAYE PİYASASINDAKİ GELİŞMELER	12
2.1. Türkiye’de 2012 Yılında Finansal Sistem	12
2.2. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası.....	15
2.1.1 İMKB Hisse Senetleri Piyasası	15
2.2.1 İMKB Tahvil ve Bono Piyasası	24
2.3. Kolektif Yatırım Kuruluşları.....	26
2.4. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası	28
2.5. İstanbul Altın Borsası	28
3. GENEL DEĞERLENDİRME	30
KAYNAKÇA	31
İ.Ü. SERMAYE PİYASALARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ (SERPAM)	32

SUNUŞ

Tüm dünya ülkeleri 2011 yılında ve geçtiğimiz 2012’de yaklaşık beş yıl önce yaşanan ekonomik krizin yaralarını sarmaya çalışmışlardır. ABD’de 2012 yılı için açıklanan ekonomik veriler, iktisadi faaliyetin bir nebze de olsa hızlanmaya başladığını göstermektedir. Ancak “mali uçurum” a ilişkin endişeler hâlâ devam etmektedir. Avrupa Bölgesi’nde ise 2012 yılında ekonomi küçülmeye devam etmiş ve 3 yıl aradan sonra bölge tekrar resesyona girmiştir. Ayrıca bölgede işsizlik oranı % 11,7’ye kadar çıkmıştır. Avrupa Ekonomik Öngörü raporunda 2013 yılında bölgenin ancak % 0,1 gibi düşük oranda bir büyüme kaydedeceği tahmin edilmiştir. Dünyanın ikinci büyük ekonomisine sahip Çin’de 2012 yılının ilk dokuz ayında ihracat ve iç talepte daralma yaşanmış, fakat yılın sonlarına doğru ekonomik aktivitenin yeniden toparlanma eğilimine girdiğine dair göstergeler oluşmaya başlamıştır. Ancak yine de büyüme oranları göstermektedir ki, Çin’in büyümesi hız kaybetmeye devam etmektedir. 2012 için tahmin edilen büyüme hızı % 7,8’dir ve bu oran 1999 yılından sonraki en düşük büyüme hızıdır. Çin Ekonomisi’ndeki bu yavaşlama, ihracat pazarlarının daralmaya devam ettiğinin önemli bir göstergesidir. Uluslararası Para Fonu’nun 2013 yılı için küresel büyüme tahmini % 3,6 oranında kalmıştır.

Türkiye’de 2010-2011 döneminde güçlü ve iç talep kaynaklı bir büyüme süreci yaşanmış, Türkiye Ekonomisi bu performansı ile dünyanın en hızlı büyüyen ekonomileri arasında yer almıştır. Bu iki yılın ortalama büyüme oranı % 8,8 olmuştur. Ancak büyüme hızı 2012 yılının ilk dokuz ayında % 2,6’ya düşmüştür. Ekonomideki bu yavaşlama uzun süredir rekor düzeylere ulaşmış olan cari açığı da düşme eğilimine sokmuştur. Yılın ilk dokuz ayında cari açık bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla % 35 daralarak 39,3 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Güçlü büyüme performansı istihdamda ciddi artışlar yaratmış ve Türkiye’nin işsizlik oranı yıllar içinde devamlı düşerek 2012 yılında % 9,2 seviyesine kadar gerilemiştir. Ekim ve Kasım aylarında TÜFE’nin beklentilerin çok altında kalmış olmasıyla, 2012 sene sonu enflasyonu %6,16 olarak gerçekleşmiştir. TCMB, 2012 yılının Kasım ayında faiz koridorunun üst bandı olan “borç verme” faiz oranını 50 baz puan daha indirerek %9,0’a düşürmüştür. Bununla birlikte, önümüzdeki dönemde finansal istikrar açısından gerekli görülmesi halinde politika faizinde ve gecelik borç alma faizinde ölçülü bir indirimin gündeme alınabileceğinin bildirilmesi, piyasa faizlerinde rekor düşüşleri beraberinde getirmiştir. 2011 yılının ortalarından itibaren Avrupa Bölgesi’nde yaşanan olumsuz gelişmeler yurtiçi mali piyasalarda dalgalanmalara neden olmuştur. Ancak 2012 yılında Türkiye Sermaye Piyasaları 2011 yılında yaşanan kayıpları büyük ölçüde telafi etmiştir.

Tüm bu gelişmelerin yanında 2012 senesi, Türkiye Sermaye Piyasaları’nda önemli yeni adımların atıldığı bir sene olmuştur. 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu 30 Aralık 2012 tarihinde yürürlükten kalkarak, 6362 sayılı yeni Sermaye Piyasası Kanunu kabul edilmiştir. Yeni bir kanun hazırlanmasındaki en önemli etkenler: yeni Türk Ticaret Kanunu ile anonim şirketler hukuku alanında yapılan reformlar, AB müktesebatına uyum, eski SP Kanunu’nun birçok konuda yetersiz kalması sayılabilir. Yeni kanunun amacı, uluslararası piyasalardaki gelişmeler dikkate alınarak sermaye piyasasının işleyişinin ve gelişiminin sağlanması, rekabet gücünün arttırılmasıdır. Bunun yanında yatırımcıların haklarını korumak ve güven altına almak da yeni kanunun amaçları arasında yer almaktadır. Kanunun getirdiği yenilikleri altı başlık altında toplamak mümkündür: Sermaye piyasası araçları ve ihraççılar, finansal raporlama, bağımsız denetim, derecelendirme ve değerlendirme, sermaye piyasası faaliyetleri, araçlar,

öz düzenleyici kuruluşlar, kurumsal yatırımcılar, denetim ve tedbirler ve piyasa suçları ve yaptırımları. Bu kanunla birlikte Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşlar Birliği'nin yapısı revize edilerek, birliğin sadece aracı kurumların değil sermaye piyasasında faaliyet gösteren tüm paydaşların temsiline olanak veren bir yapıya dönüşümü sağlanmıştır.

Sermaye piyasalarındaki ikinci önemli değişim, İMKB'nin bir anonim şirket haline gelerek Borsa İstanbul adıyla farklı bir yapıya bürünmesi çalışmalarıdır. 2012 senesi İMKB için bu yeni yapının hazırlıklarının yapıldığı bir yıl olmuştur. Merkezimiz tarafından hazırlanan "Küresel Rekabette İMKB'nin Yapısal Konumlanması ve Alternatif Modeller" başlıklı çalışma da bu hazırlıkların bir parçasını oluşturmuştur. Borsa İstanbul'un 2013 yılının Haziran ayına kadar faaliyete geçmesi hedeflenmektedir. İstanbul Altın Borsası ve Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası'nın, şirketleştikten belli bir süre sonra hisse senetleri halka arz edilecek olan Borsa İstanbul A.Ş. içinde yer alması beklenmektedir.

Hazırladığımız "Türkiye Sermaye Piyasası 2012 Yılı Raporu" 2012 yılında Dünya ve Türkiye Ekonomisi'nde yaşanan gelişmelerle ilgili özet bilgiler verirken, Türkiye Sermaye Piyasası'nı detaylı bir şekilde incelemiştir. Raporumuzda Türk Finansal Sistemi'nin 2012 yılındaki durumu geçmiş yıllarla ve diğer ülke piyasalarıyla karşılaştırılarak kapsamlı bir şekilde irdelenmiş; İMKB, İAB, kolektif yatırım kuruluşları ve VOB ile ilgili gelişmeler tablolar ve grafikler yardımıyla ele alınmıştır.

Akademik çerçevede ve ayrıntılı analizlerle Merkezimiz tarafından hazırlanan bu raporun karar alıcılara ve tüm ilgililere faydalı olmasını temenni eder, bu çalışmada başta Prof. Dr. Ahmet Köse ve Yrd. Doç.Dr. Serra Eren Sarioğlu olmak üzere emeği geçen tüm Merkez çalışanlarımıza teşekkürü bir borç bilirim.

Prof. Dr. Mehmet Şükrü Tekbaş
SERPAM Müdürü

1. DÜNYA SERMAYE PİYASALARINDAKİ GELİŞMELER

Tüm dünya ülkelerini etkileyen 2008-2009 ekonomik krizi, 2009 yılının üçüncü çeyreğine kadar ülke ekonomilerinde ve finansal piyasalarında derin izler bırakarak devam etmiştir. 2010 yılında yaralarını sarmayan çalışan ülkeler, artçı sarsıntılara rağmen ekonomilerini düzlüğe çıkartmak için uğraşmışlardır. Bunun en önemli göstergesi, özlenen büyüme rakamlarının gelişmekte olan ülkeler öncülüğünde yakalanmış olmasıdır. 2010 yılında küresel ekonomi yüzde 5,2 oranında hızlı bir büyüme yakalarken, bunda en büyük pay yüzde 7,3 ile gelişmekte olan ekonomilere aittir. Gelişmiş ülkeler ise yalnızca yüzde 3,2 oranında büyüebilmiştir.

Hükümetlerin, 2010 yılında uygulamaya başladıkları genişletici maliye ve para politikalarını durdurmak, hatta geriye almak istedikleri 2011 yılı, bazı risklerin oluşmaya başladığı bir dönem olmuştur. 2011 yılının ikinci yarısından itibaren AB ülkelerinin kamu borç krizinin derinleşmesiyle, dünya yeni bir durgunluk dönemine girmiştir. Bu yılda mali genişleme tedbirleri altında, durgunluğa giren ekonomileri canlandırmak için kamu harcamaları arttırılmış ve vergi indirimleri yapılmıştır. 2011 yılının ilk yarısında küresel ekonomide iyileşme devam etmesine rağmen, borç krizi ve çift kutuplu büyümeye bağlı olarak piyasalardaki belirsizlikler artmıştır. Yılın ortalarına doğru dünya ekonomisinde belirsizliğe yol açan sorunlar belirginleşmiştir. Bunlar Avrupa ve ABD'nin borçluluk sorunlarının derinleşmesi, Çin Ekonomisi'ndeki yavaşlama, Japonya'daki depremin ekonomide yarattığı belirsizlikler, gelişmiş ülkelerde işsizlik ve gelişmekte olan ülkelerde aşırı ısınma sinyalleri olmuştur (Maliye Bakanlığı, Yıllık Ekonomik Rapor 2011: 9).

Gelişmiş ülkelerin ekonomilerinin 2012 yılında duraklaması ve hatta bazılarının küçülmesi, 2010-2011 döneminde rekor büyümeler kaydeden gelişmekte olan ekonomileri etkilemeye başlamıştır. Dünya ülkelerinin birbirlerine bağımlılıklarını ve gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelerin sorunlarından etkilenmelerini en belirgin şekilde ortaya koyan gelişme, hiç kuşkusuz ki, 2012 yılında dünya ticaret hacmindeki hızlı yavaşlamadır. Gelişmiş ülkelerin yönetimlerine, krizi çözmekte yalnız para ve maliye politikalarına odaklandıkları için eleştiriler gelmiş; çözüm için ticaret politikalarının gözden geçirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (TÜSİAD, Türkiye Ekonomisi 2013: 6-7). Para politikalarının gelişmiş ülkelerde birincil politika aracı haline gelmesinin en önemli sebepleri: Amerika'daki mali uçurum sorunu, Avrupa Birliği'ndeki kamu borcu krizi ve Japonya'daki kamu borcunun sürdürülebilirliği açısından gelinen sorunlu aşama olmuştur.

2008-2009 ekonomik krizinden en çok etkilenen finansal piyasalar Avrupa ve Japonya borsaları olmuştur. Bu borsalar henüz 2002 yılı başlangıç değerlerini yakalayamamışlardır. Gelişmiş ekonomilerde varlık getirileri sıfıra hatta reel olarak negatife doğru gerilemiştir. Avrupa ve Japonya piyasalarında durum böyleyken ABD hisse senedi piyasaları 2012 senesini yüksek bir büyüme oranıyla kapatmıştır.

Yukarıdaki paragraflarda dünya ekonomisinin ve sermaye piyasalarının son birkaç yıldaki durumu kısaca aktarılmaya çalışılmıştır. Fakat en doğru olanı rakamlar söylediği için, aşağıdaki alt bölümlerde dünya sermaye piyasalarının 2012 yılındaki görünümü tablolarla ve bu tabloların yorumlarıyla yansıtılmaya çalışılmıştır.

1.1. Hisse Senetleri Piyasaları

Dünya hisse senetleri piyasalarında 2012 yılı oldukça zorlu bir yıl olarak geçmiştir. Dünya Borsaları Federasyonu'na (WFE-World Federation of Exchanges) üye borsalarda hisse senedi işlem hacmi 2011 yılına göre yaklaşık % 23 oranında (Bkz.Tablo 1.3) düşmüştür. Faiz oranlarının düşük olması türev piyasalarını olumsuz yönde etkilemiştir. Buna rağmen piyasa kapitalizasyon değeri % 15 oranında artmıştır (Tablo 1.1). Borsaya kote şirket sayısı ise hemen hemen aynı düzeyde artmıştır. Fakat şirket sayısını ülkeler bazında tek tek incelemek daha anlamlı yorumlar yapılmasına yardımcı olacaktır.

Tablo 1.1 Borsaların Piyasa Değeri (milyar dolar)

Sıra (2012)	Borsa Adı	2011	2012	Toplamdaki Payı (2012)	2011/2012 Değişim
1	NYSE Euronext	11.796	14,086	% 25.8	%19
2	NASDAQ OMX	3.845	4,582	% 8.4	%19
3	Tokyo SE Grubu	3.325	3,479	% 6.4	%5
4	Londra SE Grubu	3.266	3,397	% 6.2	%4
5	NYSE Euronext (Avrupa)	2.447	2,832	% 5.2	%16
6	Hong Kong Borsası	2.258	2,832	% 5.2	%25
7	Shanghai SE	2.357	2,547	% 4.7	%8
8	TMX Grup	1.912	2,059	% 3.8	%8
9	Deutsche Börse	1.185	1,486	% 2.7	%25
10	Avustralya SE	1.198	1,387	% 2.5	%16
29	İMKB	197	315	% 0.5	%60
	Toplam*	47.447	54,570	% 100	%15

Kaynak: WFE

*Toplam değere Osaka ve Ulusal Hindistan borsaları çifte kotasyondan dolayı dahil edilmemiştir.

WFE'ye üye toplam 53 borsa bulunmaktadır. Bu borsaların 2012 yılında piyasa değerlerini incelediğimizde ve bir sıralama yaptığımızda yukarıdaki Tablo 1.1'e ulaşmaktayız. Bu 53 borsanın toplam piyasa değeri 2011 yılına göre %15 oranında artmıştır. %17.2'lik artışla en iyi performansı Amerika borsaları yakalamıştır. Hong Kong Borsası ve Deutsche Börse ise %25'lik değer artışlarıyla üst sıralarda yer almışlardır. İMKB, piyasa kapitalizasyonuna göre 29. sırada yer almaktadır ve geçen seneye göre bu değer %60 oranında büyümüştür. Ancak İMKB'nin dünya borsaları toplam piyasa değeri içindeki payı henüz %1 düzeyine gelememiştir.

Borsaya kote şirket sayısına göre oluşturulan tablo aşağıda Tablo 1.2 olarak yer almaktadır. Şirket sayısında toplamda önemli bir değişme olmamıştır. Gelişmiş ülkelerde şirket sayısında %1-%4 arasında bir azalma dikkat çekmektedir. İMKB ise 2011 yılında 363 olan şirket sayısını 404'e çıkartarak % 11'lik bir artış sağlamıştır.

Tablo 1.2 Borsaya Kote Toplam Şirket Sayısı

Sıra	Borsa Adı	2011	2012	Toplamdaki Payı (2012)	2011/2012 Değişim
1	BSE Hindistan	5,112	5,191	% 11.2	%2
2	TMX Grup	3,945	3,972	% 8.6	%1
3	BME İspanya Borsası	3,276	3,200	% 6.9	-%2
4	Londra SE Grubu	2,886	2,767	% 6.0	-%4
5	NASDAQ OMX	2,680	2,577	% 5.6	-%4
6	NYSE Euronext	2,308	2,339	% 5.0	%1
7	Tokyo SE Grup	2,291	2,304	% 5.0	%1
8	Avustralya SE	2,079	2,056	% 4.4	-%1
9	Kore Borsası	1,816	1,784	% 3.9	-%2
10	Ulus Hindistan Borsası	1,640	1,665	% 3.6	%2
26	İMKB	363	404	% 0.8	%11
	Toplam	46.391	46,332	%100	-%1

Kaynak: WFE

Borsalarda 2012 yılında yaşanan gelişmelerden en dramatik olanı işlem hacmindeki düşüştür. 2011 yılına göre WFE'ye üye toplam 53 borsanın işlem hacmi %23 oranında azalmıştır (Tablo 1.3). Toplam işlem hacminin binde 7'lik kısmını oluşturan İMKB'de ise düşüş % 12 düzeyinde olmuştur.

Tablo 1.3 Borsaların İşlem Hacmi (milyar dolar)

Sıra	Borsa Adı	2011	2012	Toplamdaki Payı (2012)	2011/2012 Değişim
1	NYSE Euronext	18,027	13,443	% 27.5	-%25
2	NASDAQ OMX	12,723	9,784	% 20.0	-%23
3	Tokyo SE Grup	3,986	3,463	% 7.1	-%13
4	Shanghai SE	3,670	2,599	% 5.3	-%29
5	Shenzhen SE	2,843	2,369	% 4.8	-%17
6	Londra SE Grup	2,826	2,194	% 4.5	-%22
7	NYSE Euronext (Avrupa)	2,125	1,576	% 3.2	-%26
8	Kore Borsası	2,022	1,518	% 3.1	-%25
9	TMX Grup	1,541	1,357	% 2.8	-%12
10	Deutsche Börse	1,751	1,276	% 2.6	-%27
20	İMKB	405	358	% 0.7	-%12
	Toplam	63,168	48,925	%100	-%23

Kaynak: WFE

Aşağıda Tablo 1.4'te WFE'ye üye ülke borsalarının getiri performansları yer almaktadır. İMKB yatırımcısına %52.6 yıllık getiri sağlayarak birinci sırada yer alan borsa olmuştur. Yüksek getiri sağlayan ilk 10 borsanın büyük çoğunluğu gelişmekte olan ülkelere aittir.

Tablo 1.4 Borsaların Endeks Getiri Performansları

Sıra	Borsa Adı	2011/2012 Değişim
1	İMKB	%52.6
2	Mısır Borsası	%50.8
3	Tayland Borsası	%35.8
4	Atina Borsası	%33.4
5	Filipinler Borsası	%33.0
6	Ulus.Hindistan Borsası	%31.8
7	BSE Hindistan	%31.2
8	Varşova Borsası	%26.2
9	Deutsche Börse	%24.8
10	NASDAQ OMX Nordic Copenhagen	%24.2

1.2. Sabit Gelirli Menkul Kıymet Piyasaları

Hisse senetleri piyasalarında olduğu sabit gelirli menkul kıymet piyasalarında da 2012 yılı zorlu geçmiştir. Tahvil piyasasında işlem hacmi bir önceki seneye göre % 20 oranında düşmüştür. 2010 ve 2011 yıllarında bu piyasada oldukça yüksek artışlar gerçekleşmişti (2012 WFE Market Highlights, Ocak 2013:5).

Tablo 1.5 Organize Piyasalarda Sabit Gelirli Menkul Kıymetlerin İşlem Hacmi (milyar dolar)

Sıra	Borsa Adı	2011	2012	2011/2012 Değişim
1	BME İspanya Borsası	17,412	11,132	-%36.1
2	Londra SE Grup	5,394	4,575	-%15.2
3	NASDAQ OMX Nordic	2,674	3,031	%13.3
4	Johannesburg SE	2,898	2,805	-%3.2
5	Kore Borsası	747	1,226	%64.1
6	Kolombiya Borsası	916	836	-%8.7
7	İMKB	518	520	%0.3
8	Oslo Borsası	590	505	-%14.5
9	Gre Tai Men.Kıy.Borsası	v.y.	352	-
10	MICEX/RTS	301	334	%11.2

Kaynak: WFE

Sabit gelirli menkul kıymetler (SGMK) borsalarında işlem gören SGMK'ların işlem hacimleri geçen seneye göre çoğu borsada düşmüştür. Özellikle Avrupa borsalarında bu düşüş çok hızlı olmuştur (BME İspanya ve Oslo Borsası). Kore Borsası'nda ise % 64'lük bir artış göze çarpmaktadır. İşlem hacmine göre dünyada 7. sırada yer alan İMKB Tahvil ve Bono Piyasası'nda işlem hacmi 2011 yılına göre aynı düzeyde kalmıştır.

Tablo 1.6 Seçilmiş Bazı Ülkelerin Sabit Gelirli Menkul Kıymet Stokları (milyar dolar)

Ülke Adı	2008	2009	2010	2011	2012/6
Japonya	12,099	12,099	14,347	15,520	15,466
Çin	2.210	2.567	3.046	3.389	3.486
Brezilya	1.117	1.675	2.006	2.117	2.091
Kanada	1.054	1.326	1.487	1.549	1.627
Kore	741	943	1.049	1.110	1.162
Danimarka	649	739	711	715	631
Hindistan	42	51	46	499	529
Meksika	319	365	428	445	488
İsveç	169	186	439	437	434
Türkiye	181	222	231	202	222

Kaynak: BIS

Seçilmiş bazı ülkelerin SGMK stoklarının yer aldığı Tablo 1.6'yı incelediğimizde, genellikle 2012 yılının ilk altı ayında 2011 yılının tamamındaki tahvil stoku miktarına ulaşılmıştır. Hindistan'ın 2011 yılında neredeyse 10 katına çıkan SGMK stoku dikkat çekicidir. Türkiye'nin ise 2011 yılında stokları 231 milyar dolardan 202 milyar dolara düşmüştür.

1.3. Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasaları

2012 yılında düşük faiz oranları ve volatilitedeki anlamlı düşüş, korunma ihtiyacını azaltarak türev piyasalarını olumsuz yönde etkilemiştir. Borsaların birçoğunda işlem hacimleri 2011 yılına göre düşmüştür (Tablo 1.7). BM&FBovespa ve MICEX-RTS buna bir istisna olarak gösterilebilir. İşlem hacmi açısından 29. sırada olan VOB'da ise 2011 yılına göre önemli bir işlem hacmi değişimi olmamıştır.

Tablo 1.7 Vadeli İşlem ve Opsiyon İşlem Hacmi (milyon adet)

Sıra	Borsa Adı	2011/6	2012/6	Yıllık Değişim
1	CME Grubu	1,708	1,555	-%8.9
2	Kore Borsası	2,124	1,394	-%34.3
3	Eurex	1,421	1,262	-%11.2
4	NYSE Euronext	1,169	1,025	-%12.3
5	Ulusal Hindistan Borsası	1,048	972	-%7.2
6	BM&FBovespa	734	866	%17.9
7	CBOE Grubu	595	605	%1.7
8	NASDAQ OMX	653	568	-%13.0
9	MICEX-RTS	444	506	%13.9
10	Hind. Çoklu Emtia Borsası	568	489	-%13.9
29	Vadeli İşlem ve Opsiyon borsası (VOB)	34	36	%5,8

Kaynak: BIS

Türlerine göre tezgâh-üstü türev ürün piyasasını incelediğimizde aşağıda Tablo 1.8 ve Tablo 1.9 ile karşılaşmaktayız:

Tablo 1.8 Tezgâh-Üstü Türev Ürünleri (tutar, milyar dolar)

Türev Ürün	Türev Ürün Tutarı				
	2008	2009	2010	2011	2012/6
Döviz Söz.	50.042	49.181	57.796	63.349	66.645
Faiz Söz.	432.657	449.875	465.260	504.117	494.018
Hisse Senedi Söz.	6.471	5.937	5.635	5.982	6.313
Emtia Söz.	4.427	2.944	2.922	3.091	2.993
Kredi Temerrütü					
Takaslar	41.883	32.693	29.898	28.626	26.931
Diğer Söz.	62.667	63.270	39.536	42.610	42.028

Kaynak: BIS

Not: Veriler G-10 ülkeleri ve İsviçre rakamlarından oluşmaktadır. Aralık 2011'den itibaren Avustralya ve İspanya da dahil edilmektedir.

Tezgâh-üstü türev ürünlerde en büyük pay faiz sözleşmelerine aittir. 2012 yılının ilk altı ayında türev ürün tutarları tüm sözleşme türlerinde neredeyse 2011 yılı rakamlarına eşit çıkmıştır. Diğer sözleşme türleri 2010 yılındaki hızlı düşüşten sonra henüz 2009 yılındaki değerlerini yakalayamamıştır.

Tablo 1.8 Tezgâh-Üstü Türev Ürünleri (brüt piyasa değeri, milyar dolar)

Türev Ürün	Brüt Piyasa Değeri				
	2008	2009	2010	2011	2012/6
Döviz Söz.	4.084	2.070	2.482	2.555	2.217
Faiz Söz.	20.087	14.020	14.746	20.001	19.113
Hisse Senedi Söz.	1.112	708	648	679	645
Emtia Söz.	955	545	526	481	390
Kredi Temerrütü	5.116	1.801	1.351	1.586	1.187
Takaslar					
Diğer Söz.	3.927	2.398	1.543	1.976	1.840

Kaynak: BIS

Not: Veriler G-10 ülkeleri ve İsviçre rakamlarından oluşmaktadır. Aralık 2011'den itibaren Avustralya ve İspanya da dahil edilmektedir.

Tüm türev ürün sözleşmelerinin piyasa değerlerinde 2009 senesinde neredeyse yarı yarıya bir değer kaybı olmuştur. Hiçbir sözleşme türü 2008 yılındaki değerini henüz yakalayamamıştır. 2012'nin ilk altı ayında yine tüm sözleşme türlerinde 2011 yılına göre düşük değerler mevcuttur.

1.4. Yatırım Fonları

Yatırım fonlarının sayısı 2012 yılının ilk dokuz ayında 2011'e göre çoğu ülkede artmıştır (Lüksemburg, Fransa ve İspanya hariç). Net aktif değerleri incelediğimizde tüm ülkelerde değerlerin az da olsa arttığını görmekteyiz. Türkiye'de geçen sene 337 olan fon sayısı bu sene 351'e çıkmıştır. Fonların net aktif değerleri ise yaklaşık %15 düzeyinde artmıştır.

Tablo 1.9 Yatırım Fonları Sayısı

Sıra(2012)	Ülke	Sayı(2011)	Sayı(2012/9)
1	Güney Kore	9.064	9.443
2	Lüksemburg	9.462	9.433
3	ABD	7.637	7.663
4	Fransa	7.744	7.510
5	Brezilya	6.513	7.289
6	Japonya	4.196	4.351
7	İrlanda	3.085	3.091
8	Kanada	2.655	2.826
9	İspanya	2.474	2.348
10	Şili	2.150	2.257
28	Türkiye	337	351

Kaynak: EFAMA

Tablo 1.10 Yatırım Fonlarının Net Aktif Değeri (milyar dolar)

Sıra(2012)	Ülke	NAD 2011	NAD 2012/9
1	ABD	11.622	12.754
2	Lüksemburg	2.277	2.510
3	Avustralya	1.440	1.610
4	Fransa	1.382	1.440
5	İrlanda	1.061	1.217
6	Brezilya	1.009	1.052
7	İngiltere	817	939
8	Kanada	754	841
9	Japonya	745	754
10	Çin	339	373
31	Türkiye	14	16

2. TÜRKİYE SERMAYE PİYASASINDAKİ GELİŞMELER

2007 yılının ikinci yarısında ABD’de “mortgage krizi” olarak nitelendirilen ekonomik kriz, önce finansal piyasaları ardından tüm dünya ekonomisini etkisi altına almıştır. 2009 yılının ilk çeyreğine kadar dünya sermaye piyasaları üzerinde etkili olan kriz, mevcut düzen ve uygulamaların sorgulanmasına neden olmuştur. Dünya sermaye piyasalarının anlatıldığı önceki bölümde de bahsedildiği üzere, başta AB üyesi ülkeler olmak üzere birçok gelişmiş ülke halen krizin etkilerinden kurtulabilmiş değildir. İlk yıllar gelişmekte olan ülkeler üzerinde etkisi kuvvetli olmayan kriz, 2012 yılından başlayarak bu ülkeleri de etkisi altına almaya başlamıştır. AB üyesi ülkelerde dış ticaret hacminin daralması, bu ülkelerle ticari ilişkileri olan gelişmekte olan ülkelerin piyasalarını olumsuz yönde etkilemiştir. Büyüme hızları yavaşlamış, ekonomik göstergeler bu ülkelerde de bozulmaya başlamıştır. Türkiye de 2011 yılında % 8.5’luk bir büyüme oranı yakalamışken, 2012 yılının ilk dokuz ayında bu oran % 2.6’ya düşmüştür.

Bu bölümde Türkiye Sermaye Piyasası’nın 2012 yılı gelişimi ayrıntılı olarak incelenecektir. Öncelikle 2012 yılında Türkiye Finansal Sistemi’ndeki gelişmeler kısaca ele alınacak, daha sonra sermaye piyasasının ülke ekonomisi ve finansal sistem içindeki yeri irdelenecektir. Ardından ülkemiz sermaye piyasası, ekonomik gelişmişlik düzeyi ülkemize benzeyen ülke piyasaları ve gelişmiş ülke piyasaları ile karşılaştırılacaktır.

2.1. Türkiye’de 2012 Yılında Finansal Sistem

Türk Finans Sektörü’nün yapısı aşağıda Tablo 2.1’de yer almaktadır. Tablodan da görülebileceği gibi, bankacılık sektörü 2012 yılında da finans sektörünün toplam büyüklüğünün önemli bir kısmına sahiptir. Bankaların aktif büyüklüğünün sektör aktif büyüklüğüne oranı 2011 senesinde % 63,6 iken oran 2012 senesinde % 60,8’e düşmüştür. Diğer finansal kuruluşların payı toplam büyüklük içinde oldukça düşüktür. Bankacılıktan sonra en yüksek pay % 2.2 ile sigorta şirketlerine aittir. Üçüncü en büyük pay % 1,3 ile yatırım fonlarına aittir. Türk finansal sistemi içinde bankacılık, dominant konumunu korumakta ve sermaye piyasasının rolü küçük boyutlarda kalmaktadır. Ancak 2012 senesinde İMKB’nin toplam büyüklük içindeki payı % 23,6’ya çıkmıştır (2011’de bu oran % 19,9 idi).

Tablo 2.1 Türkiye’de Finans Sektörünün Aktif Büyüklüğü (2007-2012/9) (Milyar TL)

	2008	2009	2010	2011	2012/9	2011 Yılına Göre Değişim (%)
TCMB	113,5	110,0	128,5	146,2	188,6	29
İMKB (kapitalizasyon)	182,0	350,8	472,6	381,2	507,6	33
Bankalar	732,5	834	1006	1217,6	1308,5	8
Finansal Kiralama Şirketleri	17,1	14,6	15,7	18,6	19,8	7
Faktoring Şirketleri	7,8	10,4	14,5	15,7	16,3	4
Tüketici Finansmanı Şirketleri	4,7	4,5	6	8,9	10,6	19
Varlık Yönetim Şirketleri	0,4	0,4	0,7	0,9	1,0	11
Finansal Holding Şirketleri	5	4,9	5,1	5,5	v.y.	v.y.
KGF	0,1	0,1	0,1	0,2	v.y.	v.y.
Sigorta Şirketleri	26,5	31,8	35,1	39,9	47,4	19
Reasürans Şirketleri	1,4	1,6	1,6	1,6	v.y.	v.y.
Aracı Kurumlar ¹	4,2	5,2	7,5	9,6	v.y.	v.y.
Menkul Kıymet Yatırım Ort.	0,6	0,7	0,8	0,7	0,7	0
Gayrimenkul Yatırım Ort.	4,3	4,7	17,2	18,7	v.y.	v.y.
Girişim Sermayesi Yatırım Ort.	0,1	0,2	0,2	0,6	v.y.	v.y.
Portföy Yönetim Şirketleri ¹	0,3	0,3	0,3	0,3	v.y.	v.y.
Menkul Kıymet Yatırım Fonları	24	29,6	33,2	32,2	29,7	-8
Emeklilik Yatırım Fonları	6	9,1	12	14,1	18,4	31
Toplam	1130,5	1412,9	1757,1	1912,5	2148,7	12

Kaynak: BDDK, "Finansal Piyasalar Raporu", Eylül 2012

Ekonomik istikrar ve sürdürülebilir bir büyüme için etkin bir finansal sistem son derece önemlidir. Serbest piyasa ekonomisine dayalı liberal finansal sistemlerin etkinliğinde en önemli unsurlar piyasalardır. Aşağıda Tablo 2.2’de Türkiye Sermaye Piyasası’na ilişkin temel göstergeler 2008-2012/11 dönemi için yer almaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu kaydına alınan şirket sayısı 2012 senesinde 600’e çıkmıştır. 36 yeni şirket hisse senedi İMKB’de işlem görmeye başlamıştır. Bunda İMKB’nin Halka Arz Seferberliği ile halka açılmayı ve borsada işlem görmeyi teşvik etmesinin payı büyüktür. Halka açık İMKB şirketlerinin piyasa değerleri TL bazında % 40 civarında artmıştır. 2011 yılında % 62 seviyesine düşen yabancı yatırımcı payı 2012’de % 65’e çıkmıştır. 2012 yılında sisteme iki yeni banka daha katılmıştır. 11 yeni bireysel emeklilik fonu, 1’er yeni gayrimenkul yatırım ortaklığı ve girişim sermayesi ortaklığı, 5 yeni portföy yönetim şirketi, 10 gayrimenkul değerlendirme şirketi ve 1 yeni derecelendirme kuruluşu sistemde yerlerini almışlardır. Türkiye’nin öncü sektörlerinden olan inşaat sektörünün son yıllarda oldukça hareketli olmasının da etkisiyle gayrimenkul yatırım ortaklıklarının ve gayrimenkul değerlendirme şirketlerinin sayılarında ciddi artışlar dikkat çekmektedir.

Tablo 2.2 Türkiye Sermaye Piyasası'na İlişkin Temel Göstergeler (2008-2012/11)

	2008	2009	2010	2011	2012/11
Kurul Kayındaki Şirketler (Adet)	570	548	566	586	600
İMKB Şirketleri (Adet)	323	322	344	368	404
Borsa Dışı Kurul Kayındaki Şirketler (Adet)	247	226	222	218	193
Piyasa Değeri (Halka Açık Kısım, Milyon TL)	61.581	124.320	165.727	139.970	197.572
Yabancı Payı (Halka Açık Kısım, Yüzde)	67,5	67,3	66,2	62,1	65,5
Piyasa Kapitalizasyonu (Milyon TL)	182.025	350.761	472.553	381.152	514.801
Piyasa Kapitalizasyonu/GSYH (Yüzde)	19,15	36,82	42,81	v.y.	
Aracı Kuruluşlar (Adet)	145	144	144	140	142
Aracı Kurumlar (Adet)	104	103	103	100	100
Bankalar (Adet)	41	41	41	40	42
Menkul Kıymet Yatırım Fonları (Adet)	340	316	486	595	589
Net Aktif Değer (Milyon TL)	23.979	29.608	33.220	30.219	30.184
Bireysel Emeklilik Fonları (Adet)	121	130	140	165	176
Net Aktif Değer (Milyon TL)	6.042	9.105	12.018	14.345	19.698
Yabancı Yatırım Fonları (Adet)	80	77	69	55	41
Net Aktif Değer (Milyon TL)	54	58	55	53	34
Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları (Adet)	34	33	31	26	18
Net Aktif Değer (Milyon TL)	553	712	750	689	709
Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları (Adet)	14	14	21	23	24
Net Aktif Değer (Milyon TL)	4.269	4.740	17.246	11.708	13.410
Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları (Adet)	2	2	2	4	5
Net Aktif Değer (Milyon TL)	141	153	187	710	762
Portföy Yönetim Şirketleri (Adet)	23	23	28	31	36
Net Aktif Değer (Milyon TL)	30.738	39.952	46.889	47.851	54.300
Bağımsız Denetim Şirketleri (Adet)	97	95	92	92	92
Gayrimenkul Değerleme Şirketleri (Adet)	50	63	82	113	123
Derecelendirme Kuruluşları (Adet)	8	9	9	9	10

Kaynak: SPK, Merkezi Kayıt Kuruluşu, TÜİK, İMKB, Emeklilik Gözetim Merkezi

Türkiye’de uzun yıllardır kamu açıklarının finansmanında borç kullanılması bir devlet politikası olagelmıştır. Bu nedenle ki, kamuya ait menkul kıymetler Türkiye Sermaye Piyasası’nda her zaman ağırlıklı bir yere sahip olmuştur. Fakat bu ağırlığın gittikçe azaldığını söylemek mümkündür. 2002 senesinde toplam menkul kıymet stokları içinde kamunun payı yüzde 92 iken, bu oran 2012’de yüzde 75,7’e kadar düşmüştür. 1990’lı yılların başından itibaren mali piyasalarda kamu menkul kıymetleri lehine güçlü bir “crowding out” etkisi yaşanmış ve fonların büyük kısmı kamu kesimi tarafından kullanılmaya başlanmıştır. 1990’lı yıllarda özel sektör menkul kıymetlerinin toplam menkul kıymet stoku içindeki payının hızla düşüş göstermesi sonucunda, bu pay 1990’ların başındaki yüzde 40’lı oranlardan 2001 yılında yüzde 8’lere kadar inmiştir. Bundan sonraki dönemde, uygulanan ekonomik program ve bunun getirdiği mali disiplinle birlikte 2002 yılından itibaren özel sektör menkul kıymetleri lehine bir gelişme yaşanmıştır. Bu dönemde özel sektör menkul kıymetlerinin toplam stoklar içindeki payı, 2008 yılına kadar kesintisiz bir artış kaydetmiştir. 2008 yılında yüzde 18,9’a ulaşan özel sektör menkul kıymetlerinin toplam içindeki payı, 2009 yılında tekrar bir miktar düşerek yüzde 17,6 olmuş; ancak takip eden üç yılda da yine artış göstererek, 2011 yılında yüzde 22’ye çıkmıştır. Bu oran 2012 yılının ilk onbir ayı itibariyle yüzde 24,3 olmuştur. Aşağıda Tablo 2.3’te menkul kıymet stoklarının kamu ve özel kesim olarak ayrımları yapılmış ve 2002-2012/11 dönemi itibariyle düzenlenmiştir.

Tablo 2.3 Türkiye Sermaye Piyasası'nda Menkul Kıymet Stokları (2002-2012/11)

Yıllar	Kamu Sektörü			Özel Sektör			Toplam		
	Milyon Dolar	Toplam İçindeki Payı (yüzde)	GSYH'ye Oranı	Milyon Dolar	Toplam İçindeki Payı (yüzde)	GSYH'ye Oranı	Milyon Dolar	Yüzdesel Değişim	GSYH'ye Oranı
2002	92.345	92,0	39,7	8.062	8,0	3,5	100.407	-	43,1
2003	140.421	91,6	46,1	12.901	8,4	4,2	153.322	52,7	50,3
2004	169.447	90,0	43,1	18.766	10,0	4,8	188.214	22,8	47,9
2005	180.531	88,8	37,3	22.673	11,2	4,7	203.205	8,0	42,0
2006	177.497	86,1	33,5	28.552	13,9	5,4	206.049	1,4	38,9
2007	220.227	83,0	33,4	45.049	17,0	6,8	265.276	28,7	40,2
2008	181.700	81,1	24,5	42.048	18,9	5,7	223.748	-15,6	45,7
2009	213.648	82,4	34,6	45.763	17,6	7,4	259.411	15,9	42,0
2010	235.171	80,3	32,0	57.742	19,7	7,8	292.913	12,9	39,8
2011	220.825	78,0	28,8	62.214	22,0	8,1	283.039	-3,4	36,9
2012/11	221.825	75,7	28,3	71.258	24,3	9,1	293.083	3,6	37,4

Kaynak: SPK

2.2. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası

Raporun bu bölümünde Türkiye Sermaye Piyasası'nın önemli kurumlarından biri olan İMKB ile ilgili 2012 yılına ilişkin veriler değerlendirilecektir. Öncelikle hisse senedi piyasaları, ardından tahvil ve bono piyasaları üzerinde durulacaktır. Yabancı menkul kıymetler ve gelişen işletmeler piyasalarına kısaca değinilecektir.

2.1.1 İMKB Hisse Senetleri Piyasası

Kurulduğu 1986 yılından bu yana İMKB hisse senetleri piyasası, şirketlere daha uzun vadeli ve daha uygun maliyetli alternatif bir finansman kaynağı sağlamanın yanı sıra kurumsallaşma, yurtiçi ve yurtdışında tanınma, ortaklara likidite sağlama ve kredibilitiyi artırma gibi amaçlara da hizmet etmektedir. İMKB hisse senetleri piyasasında farklı nitelikteki şirketlerin menkul kıymetlerinin işlem görebileceği çeşitli pazarlar oluşturulmuştur. Bu amaçla, kotasyon koşullarını sağlayan şirketlerin hisse senetlerinin işlem görebileceği kot içi pazarların yanı sıra, kotasyon koşullarını sağlayamayan küçük ve orta ölçekli şirketlerin hisse senetlerine de işlem görme imkânı veren kot dışı pazarlar bulunmaktadır. Bunlardan ulusal pazar ve kurumsal ürünler pazarı kot içi, ikinci ulusal pazar ve gözaltı pazarı da kot dışı pazarlardır.

Bu alt bölümde İMKB hisse senetleri piyasasına ilişkin temel göstergeler yıllar bazında incelenecektir. İlk olarak temel göstergelerden işlem hacmi, ardından sırasıyla piyasa değeri, işlem gören şirket sayısı, işlem görme oranları, İMKB-100 Endeksi'nin seyri ve hisse senetlerinde yabancı ortakların payı ayrıntılı olarak irdelenecektir.

İşlem Hacmi

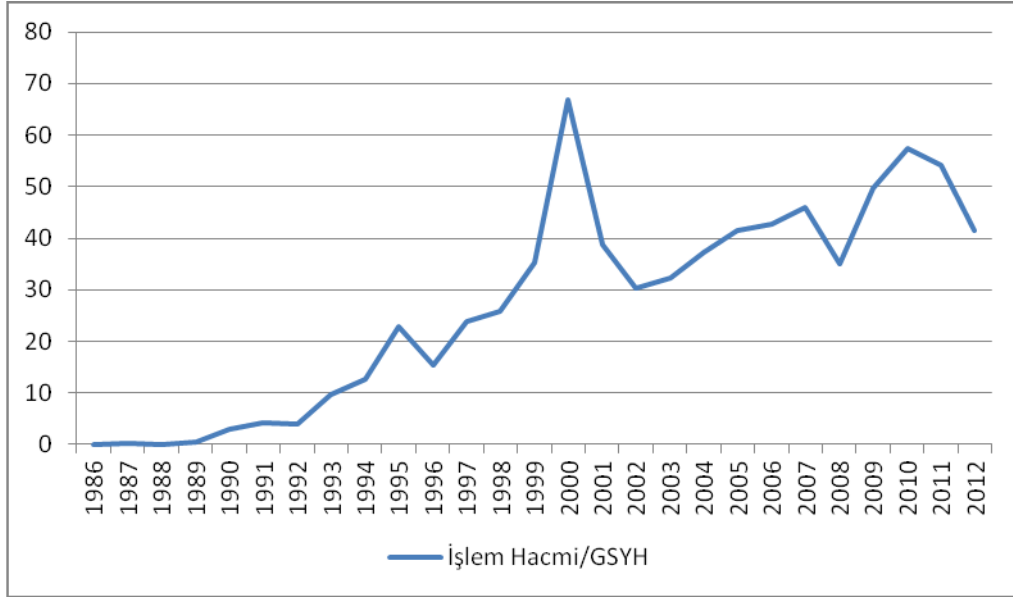
Ülkemiz finansal sistemi içerisinde İMKB önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle gerçekleştirilen birinci ve ikinci el piyasa işlemlerinin büyük kısmı İMKB üzerinden yapılmaktadır. Hisse senedi piyasasında kurulduğu yıl olan 1986'da nominal fiyatlarla 8.700 TL olan yıllık işlem hacmi, 2012 yılı verilerine göre 568 milyar TL'ye ulaşmıştır. (Tablo 2.4). Dikkat çekici nokta, 2012 yılında işlem hacminin 2011 senesine göre dolar bazında % 12 düzeyinde düşmüş olmasıdır.

Tablo 2.4: İMKB Hisse Senetleri Piyasası İşlem Hacmi Verileri

YIL	İŞ GÜNÜ SAYISI	TOPLAM İŞLEM HACMİ (MİLYON TL)	TOPLAM İŞLEM MİKTARI (NOMİNAL MİLYON TL)	GÜNLÜK ORT. İŞLEM HACMİ (MİLYON TL)	GÜNLÜK ORT. İŞLEM MİKTARI (NOMİNAL MİLYON TL)	SÖZLEŞME SAYILARI (MİLYON ADET)
1986	247	0,01	0,00	0,00	0,00	-
1987	266	0,11	0,01	0,00	0,00	-
1988	253	0,15	0,03	0,00	0,00	0,11
1989	255	1,74	0,24	0,01	0,00	0,25
1990	247	15,31	1,53	0,06	0,01	0,75
1991	247	35,56	4,54	0,14	0,02	1,45
1992	251	56,40	10,30	0,22	0,04	1,68
1993	246	255,65	35,29	1,04	0,14	2,82
1994	253	651,79	100,09	2,58	0,40	5,29
1995	251	2.374,80	306,25	9,46	1,22	11,67
1996	247	3.039,63	390,92	12,31	1,58	12,45
1997	252	9.272,35	918,56	36,80	3,65	17,06
1998	248	18.096,86	2.242,53	72,97	9,04	21,58
1999	236	36.903,11	5.823,86	156,37	24,68	25,79
2000	246	111.340,97	11.075,69	452,61	45,02	32,43
2001	248	93.116,23	23.938,15	375,47	96,52	31,38
2002	252	106.302,35	33.933,25	421,83	134,66	28,97
2003	246	146.644,97	59.099,78	596,12	240,24	29,94
2004	250	208.422,95	69.614,65	833,69	278,46	41,51
2005	254	269.932,29	81.099,50	1.062,73	319,29	43,94
2006	248	324.131,34	91.634,55	1.306,98	369,49	45,49
2007	252	387.777,42	116.824,18	1.538,80	463,59	48,34
2008	251	332.604,69	114.793,16	1.325,12	457,34	45,94
2009	252	474.611,10	201.194,28	1.883,38	798,39	67,40
2010	250	635.664,40	204.082,25	2.542,66	816,33	81,46
2011	253	695.327,55	202.146,19	2.748,33	798,99	101,85
2012	233	568.458,55	160.602,53	2.682,75	757,40	74,94

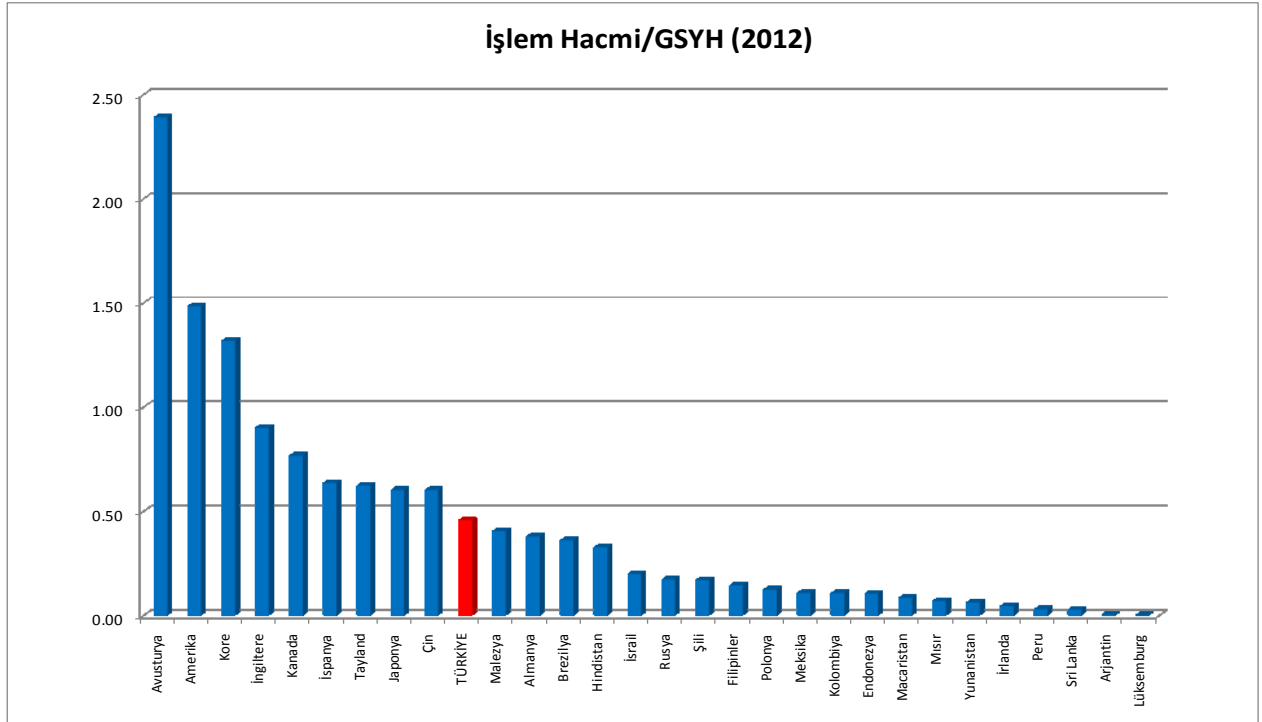
Kaynak: SPK

İMKB'nin toplam işlem hacminin GSYH'ya oranı Grafik 2.1'den izlenebilir. Kurulduğu yılda İMKB hisse senetleri piyasasının işlem hacmi GSYH'nin yüzde 0,01'i iken, 2011 yılında bu oran yüzde 54,2'ye çıkmıştır. 2012 yılında ise oran dramatik bir şekilde düşerek % 41,6 olmuştur. İMKB'nin işlem hacmi ancak son yıllarda GSYH'nın yaklaşık yüzde 50'si kadar olabilmişken, OECD ülkelerinde bu oran yüzde 150'lerin üzerindedir. Bu anlamda borsamızın kat etmesi gereken oldukça fazla mesafe bulunmaktadır.

Kaynak: SPK

Grafik 2.1 İMKB İşlem Hacmi/GSYH

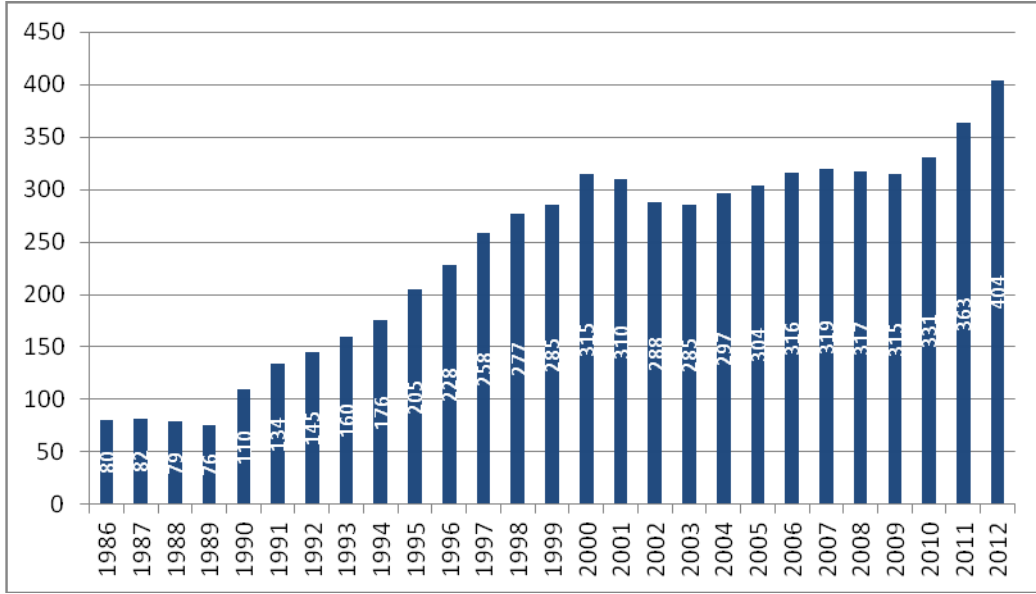
Kaynak: SPK

Grafik 2.2 Ülke Borsalarının İşlem Hacmi/GSYH

İşlem Gören Şirket Sayısı

İMKB’de işlem gören şirket sayısı 1986 yılında 80 iken, 2012 yılında bu rakam 404’e çıkmıştır (Grafik 2.3). Borsa’nın kuruluşunun ilk yıllarında bu rakamda hızlı bir artış olmasına karşın, daha sonraları şirket sayısında fazla artış olmamıştır. Özellikle 2000 yılına kadar gözlemlenen hızlı artışla 315 adetlik şirket sayısına ulaşılmış ancak daha sonraki dönemde bu sayıda önemli bir artış kaydedilmemiştir.

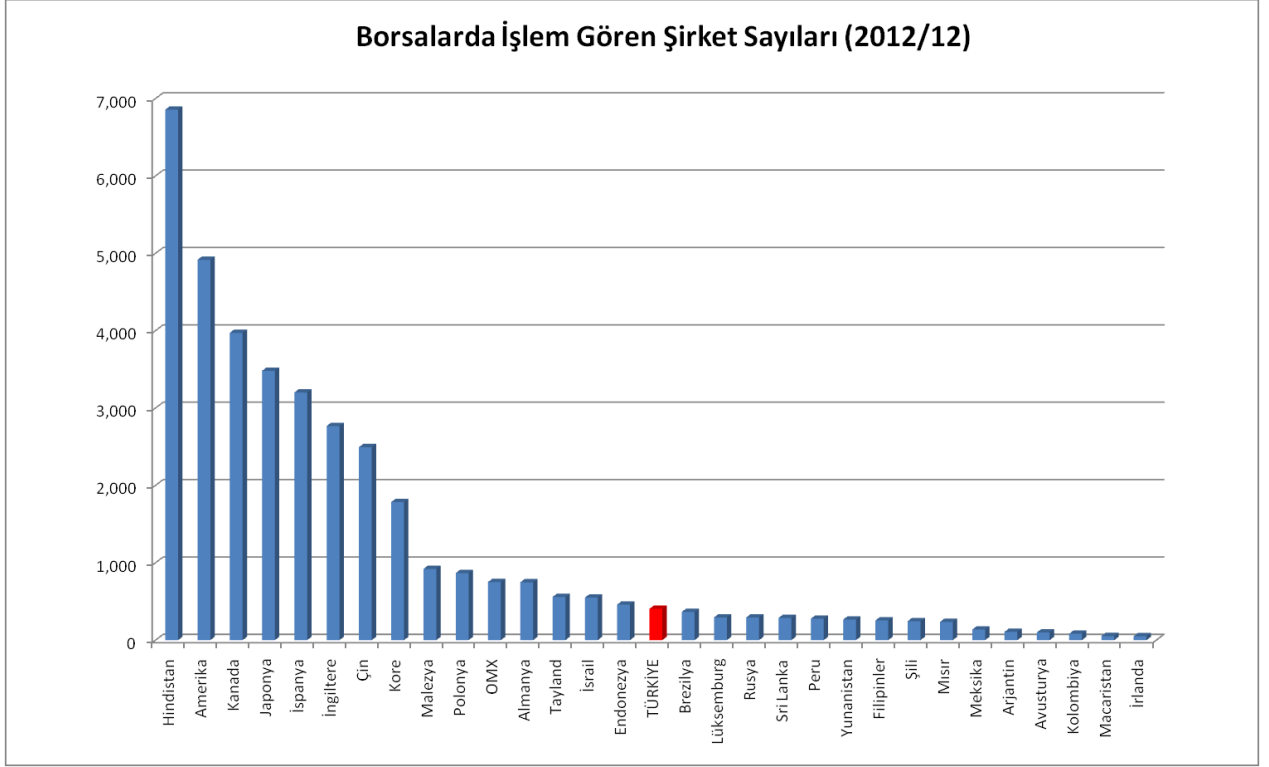
Büyük sanayi kuruluşları arasında Türkiye’nin ilk 500 büyük şirketinin ancak 105’inin hisseleri, ikinci 500 büyük şirketin de 140’ının hisseleri halka açık durumdadır. Bir başka bakış açısıyla ilk 500 büyük kuruluştan 395, ikinci 500 büyük kuruluştan da 465, toplamda ilk büyük 1.000 sanayi kuruluşundan 860 şirketin hisse senetleri borsada işlem görmemektedir.

Kaynak: İMKB

Grafik 2.3 İMKB’de İşlem Gören Şirket Sayısı

Son yıllarda tüm sermaye piyasası kurumlarının katılımı ile başta halka arzların artırılması olmak üzere, yatırım araçlarının çeşitlendirilmesi, pazarların yeniden yapılandırılması, işlem sistemleri altyapısının yenilenmesi ve geliştirilmesi, yatırımcıların korunması ve kamunun aydınlatılması konuları olmak üzere birçok alanda çalışma başlatılmış ve kurumlar arasında etkin ve sürekli bir işbirliği tesis edilmeye çalışılmıştır. Bunun sonucu olarak 1990–1999 yılları arasında yılda ortalama 23 şirket halka açılırken, 2000–2009 yılları arasında bu rakam 9’a düşmüş olup, 2011 yılında rakam 25’e ulaşmıştır. 2012 yılında ise 26 şirket halka açılmış olup, ayrıca halen halka arz süreci içerisinde çalışmaları devam eden başvurular bulunmaktadır. Son yıllarda gerçekleştirilen başarılı “Halka Arz Seferberliği” çalışmaları, ülke ekonomisinde sağlanan istikrar ile birleştiğinde sermaye piyasalarına ilgi artmış ve bunların sonucunda halka açık şirket sayısında önemli bir artış sağlanmıştır.

Kaynak: SPK

Grafik 2.4 Ülkelerin Borsalarında İşlem Gören Şirket Sayıları

İşlem Gören Şirketlerin Piyasa Değeri

Borsada işlem gören şirketlerin toplam değeri veya diğer bir deyişle piyasanın toplam değeri, borsalar için önemli bir göstergedir. İMKB’de piyasa değeri hisse senedi piyasasında kurulduğu yıl olan 1986’da nominal fiyatlarla 709.000 TL iken 2012 yılında 515 milyar TL’ye ulaşmıştır. Sabit fiyatlarla bakıldığında piyasa değeri 35 milyon TL’den 245 milyar TL’ye çıkmıştır (Tablo 2.5). Yalnız 2011 yılında işlem gören şirket sayısı artmış olmasına rağmen, piyasa değeri 2010 yılına göre daha düşük gerçekleşmiştir (sabit fiyatlarla yüzde 29’lük bir gerileme). 2012 yılında ise artış olmasına rağmen, 2010 yılının piyasa değerini yakalayamamıştır İMKB.

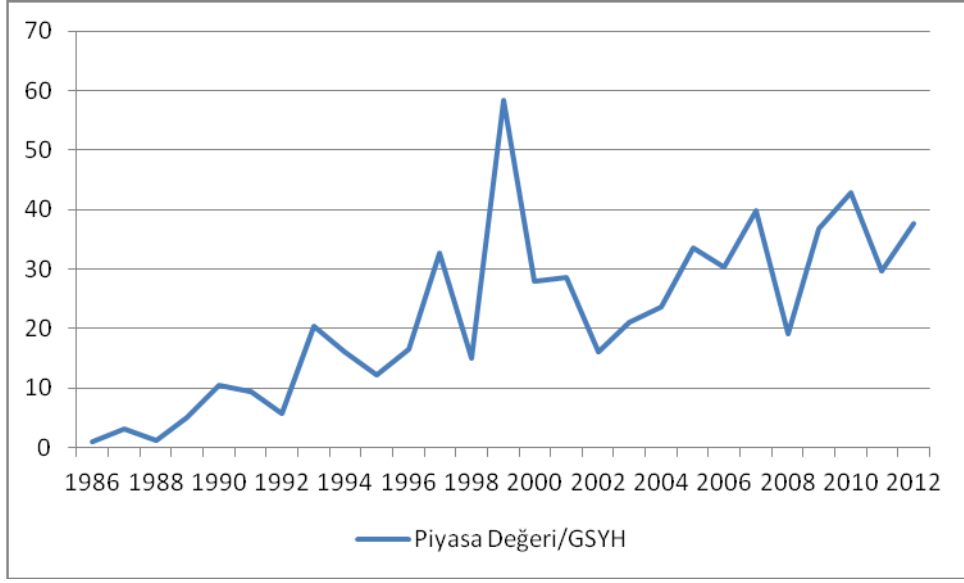
Tablo 2.5 İMKB Hisse Senetleri Piyasası'nda İşlem Gören Şirketlerin Piyasa Değeri

YIL	NOMİNAL FİYATLARLA		SABİT FİYATLARLA, 1994=100 ve 2003=100**	
	TOPLAM NOMİNAL SERMAYE (MİLYON TL) (*)	TOPLAM PİYASA KAPİTALİZASYONU (MİLYON TL)	TOPLAM NOMİNAL SERMAYE (MİLYON TL)	TOPLAM PİYASA KAPİTALİZASYONU (MİLYON TL)
1986	0,29	0,71	14,63	35,33
1987	0,47	3,18	17,61	119,23
1988	0,84	2,05	18,50	45,03
1989	2,65	15,55	35,57	208,50
1990	10,04	55,24	88,34	486,19
1991	22,49	78,91	127,43	447,15
1992	31,85	84,81	111,33	296,46
1993	46,76	546,32	103,18	1.205,60
1994	97,20	836,12	97,20	836,12
1995	191,25	1.265,00	102,82	680,11
1996	361,32	3.275,04	110,43	1.000,93
1997	783,23	12.654,31	99,43	1.606,49
1998	1.669,96	10.611,82	137,43	873,33
1999	3.392,83	61.137,07	171,40	3.088,51
2000	6.866,82	46.692,37	261,49	1.778,08
2001	10.515,93	68.603,04	212,37	1.385,44
2002	13.176,82	56.370,25	203,38	870,07
2003	18.008,19	96.072,77	243,94	1.301,43
2004	25.186,44	132.555,53	299,70	1.577,33
2005	31.916,22	218.317,84	26.096,67	178.510,09
2006	40.925,55	230.037,68	29.990,88	168.575,17
2007	51.685,08	335.948,41	35.750,90	232.377,68
2008	63.299,59	182.024,74	40.501,37	116.466,02
2009	70.060,81	350.761,08	42.317,48	211.863,42
2010	81.805,81	472.552,58	45.384,64	262.165,09
2011	89.274,07	381.262,49	43.703,96	186.646,35
2012	95.878,79	514.801,12	45.758,98	245.693,38

(*) Borsa Kotunda Bulunan Şirketlerin Toplam Nominal Sermayeleri. Toplam nominal sermaye, ilave kotasyon işlemleri henüz tamamlanmamış olan son sermaye artırım tutarlarını da içermektedir. (**) Cari Değerler DİE Toptan Eşya Fiyat Endeksi (1994=100)ve TÜİK Üretici Fiyat Endeksi (2003=100) ile Deflate Edilmiştir.

Kaynak: SPK

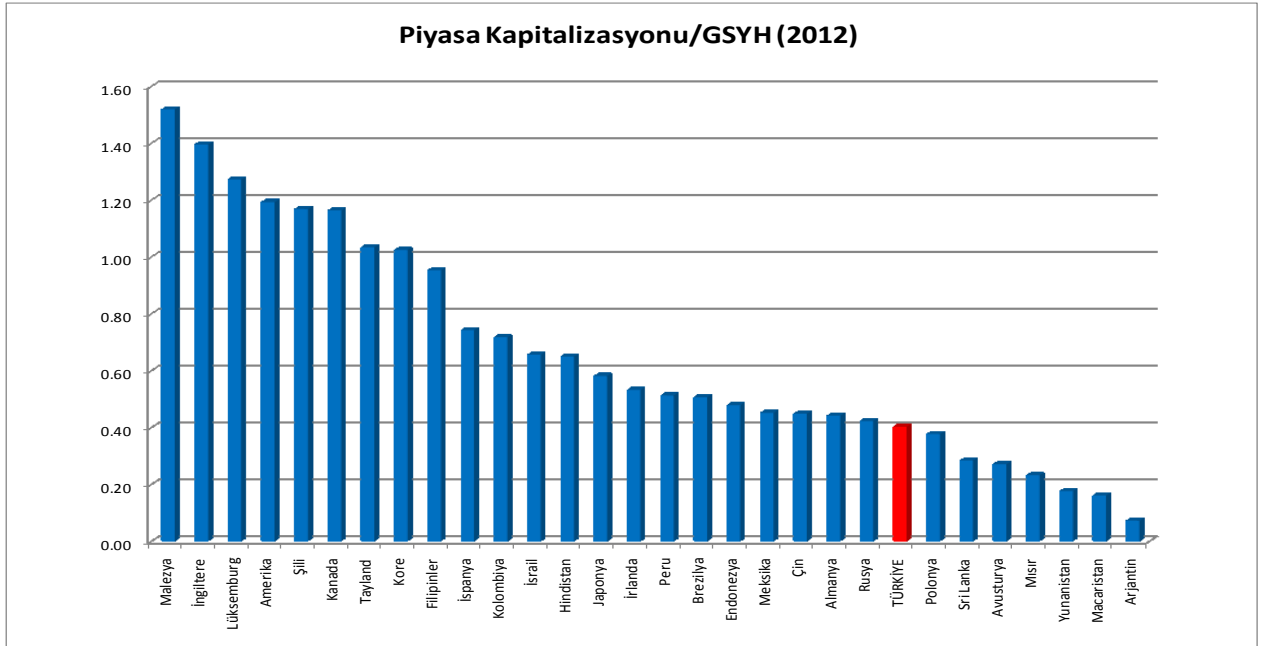
1986 yılında piyasa değerinin GSYH'ya oranı yüzde 1,03 iken, 2010 yılında bu oran yüzde 42,76, 2011 yılındaysa gerileyerek yüzde 29,75 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2.5). Piyasa değerinin GSYH'ye oranı 2012 senesinde yüzde 37,6'ya çıkmıştır.

Kaynak: SPK

Grafik 2.5 İMKB Piyasa Değeri/GSYH

Aşağıda Grafik 2.6'da çeşitli borsaların toplam piyasa değerlerinin GSYH'ye oranı yer almaktadır. Bu grafiğe göre İMKB, piyasa değerinin GSYH'ye oranı açısından diğer borsalar arasında son sıralardadır.

Kaynak: SPK

Grafik 2.6 Ülkelerin Borsalarının Piyasa Kapitalizasyonu/GSYH Oranları

İşlem Görme Oranları

Borsaların en önemli fonksiyonlarından biri likidite sağlamalarıdır. Likidite, borsaların performanslarının ölçülmesinde ön plana çıkan kriterlerden biridir. Likiditeyi, yeni bir bilgi olmadan, bir menkul değeri bir önceki işlem fiyatından çok farklı olmayacak bir fiyattan alabilme veya satabilme olarak tanımlayabiliriz. Bu tanımda likiditenin iki özelliği ortaya çıkmaktadır: alım satım işleminde süre ve uygun fiyat. Bunlardan ilki, menkul değer kısa sürede nakde dönüştürülmesini içeren pazarlanabilme kabiliyeti olup ikincisi bunun en düşük kayıpla paraya çevrilebilmesidir. Bu nedenle pazarlanabilme, likidite için gerekli bir koşul olmakla birlikte yeterli değildir. Likiditede önemli nokta, fiyatın devamlılığı veya istikrarıdır. Bu özellik, yeni bir bilgi olmadan, fiyatın bir işlemten diğerine değişmeden aynı kalmasıdır. Bu özellik pazara devamlılık ve güven kazandırır. Sürekli pazar için ayrıca derinlik de gerekir. Mevcut fiyatın altında ve üstündeki düzeylerde çok sayıda alıcı ve satıcının olması, fiyattaki değişiklik halinde, bunların devreye girmesiyle fiyatta önemli bir değişiklik olmamasına imkân yaratır.

Likiditenin en temel göstergesi işlem görme oranıdır (işlem hacmi / toplam piyasa değeri, turnover ratio). İşlem görme oranı finansal piyasaların likiditesi hakkında önemli bilgiler verir ve pazarın derinliğini gösteren bir ölçü olarak da kabul edilir.

İMKB’de işlem görme oranı 1989 yılında 11,17 iken 2012 yılına gelindiğinde 110,42 olmuştur. 2000 yılında 238,46 ile en yüksek değerine ulaşmıştır. 2000 yılından sonra işlem görme oranında yavaşlama ve gerileme olmuştur. Benzer ülke borsalarıyla mukayese edildiğinde İMKB, işlem görme oranı en yüksek borsalardan birisidir (IMF, Financial Stability Report 2011). Buna göre İMKB likit bir borsa olarak da yorumlanabilir.

Halka Arzlar

Ekonomiye kaynak sağlama açısından kullanılacak önemli bir gösterge halka arzlarıdır. Halka arzları, doğrudan borsaların başarı veya başarısızlığı olarak değerlendirmek doğru olmasa da ikinci el pazarların ekonomiye verdikleri sinyallerin kaynak dağılımında önemli olduğu bilinmektedir. Bu çerçevede ikinci el pazarların sağladıkları likidite ve yatırımcıların yatırım için tercih ettikleri sektörleri belli etmeleri, bu sektörlerdeki şirketlerin halka açılmalarını ön plana çıkarmaktadır. Diğer bir deyişle ikinci el piyasalar olan borsalar, birinci el piyasalara yatırımcıların rağbet ettikleri sektörler hakkında sinyaller vermekte ve likidite sağlamaktadır. Birinci el piyasalar da bu sinyaller doğrultusunda halka arzların gerçekleşmesini mümkün kılmaktadır. İkinci el piyasanın veya likiditenin olmaması durumunda birinci el piyasa faaliyetleri de gelişmemektedir. İkinci el piyasa faaliyetleri veya halka arzlar ekonomide yatırımların artmasına, ekonomik büyümeye ve istihdama katkıda bulunmaktadır. Bu açıdan halka arzlar ekonomide çok önemli bir yer tutmakta ve kaynakların etkin dağılımına imkân sağlamaktadır.

Halka açılmalarda borsaların performansları yanında kamu otoritesinin aldığı kararlar ile bu sürece olumlu veya olumsuz katkısı kaçınılmazdır.

İMKB’de halka arzlar bakıldığında 1990 yılında 35 şirketin toplam 937 milyon dolarlık halka arz gerçekleştirdiği görülmektedir. 2012 yılına gelindiğinde ise 26 şirketin halka arz yaptığı görülmektedir. Bunların 16 adedi birincil halka arz, 10 adedi gelişen işletmeler piyasasıdır. Şirketler, 2012 yılında gerçekleşen halka arzlardan toplam 619 milyon TL (352 milyon dolar) hasılat elde etmiştir. Ayrıca

2012 yılında Halkbank'ın ikinci halka arzında da çok önemli bir yatırımcı kitlesinin katılımı gerçekleşmiş ve 4,515 milyar TL toplanmıştır.

Tablo 2.6 İMKB'de Halka Arzlar

YIL	ŞİRKET SAYISI	SATIŞ TUTARI (HACİM) (*) MİLYON \$
1990	35	937
1991	24	392
1992	14	94
1993	16	152
1994	25	270
1995	29	247
1996	27	168
1997	29	420
1998	20	383
1999	10	91
2000	35	2.806
2001	1	0
2002	4	56
2003	2	11
2004	12	483
2005	9	1.744
2006	15	931
2007	9	3.290
2008	2	1.877
2009	1	7
2010	22	2.104
2011	25	826
2012	26	352

Kaynak: Borsa Trendleri Raporu, Ocak-Aralık 2012, TÜYİD-MKK

Yabancı Yatırımcıların Menkul Kıymet İşlemleri

Yabancı yatırımcıların Türkiye Sermaye Piyasası'na ilgilerini son beş yıllık dönem için değerlendirdiğimizde, özellikle 2007 yılında Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin sermaye piyasalarına ilginin artmış olduğunu, ancak küresel krizin etkisini tüm borsalarda 2008 yılında gösterdiğini söylemek mümkündür. Tablo 2.6'daki 2008 yılı verileri bu saptamayı doğrular niteliktedir.

Menkul kıymet portföy değerlerini yatırımcılar bazında incelediğimizde, son yıllarda yabancıların toplam portföyün yaklaşık 2/3 ünü ellerinde bulundurduklarını söylemek mümkündür. Aşağıdaki tabloda toplam portföy değeri içinde yabancı yatırımcıların payı yıllar bazında verilmiştir (Tablo 2.6)

Tablo 2.7 Yabancı Yatırımcıların Saklama Bakiyeleri ve Alım Satımları

Yıllar	Saklama Tutarı (milyon dolar)	Saklama Oranı (yüzde)	Alış Tutarı (milyon dolar)	Satış Tutarı (milyon dolar)
2002	3,450	43,00	6,427	6,442
2003	8,690	51,50	9,173	8,163
2004	15,283	54,70	19,399	17,969
2005	33,812	66,30	42,594	38,508
2006	49,313	65,30	44,833	43,688
2007	70,213	72,30	74,332	69,800
2008	42,152	67,46	69,568	72,557
2009	56,246	67,29	46,246	43,991
2010	71,267	66,83	67,638	65,535
2011	45,919	62,16	65,058	67,068
2012	72.763	65,46	58.125	53.519

Kaynak: Takasbank, MKK

2.2.1 İMKB Tahvil ve Bono Piyasası

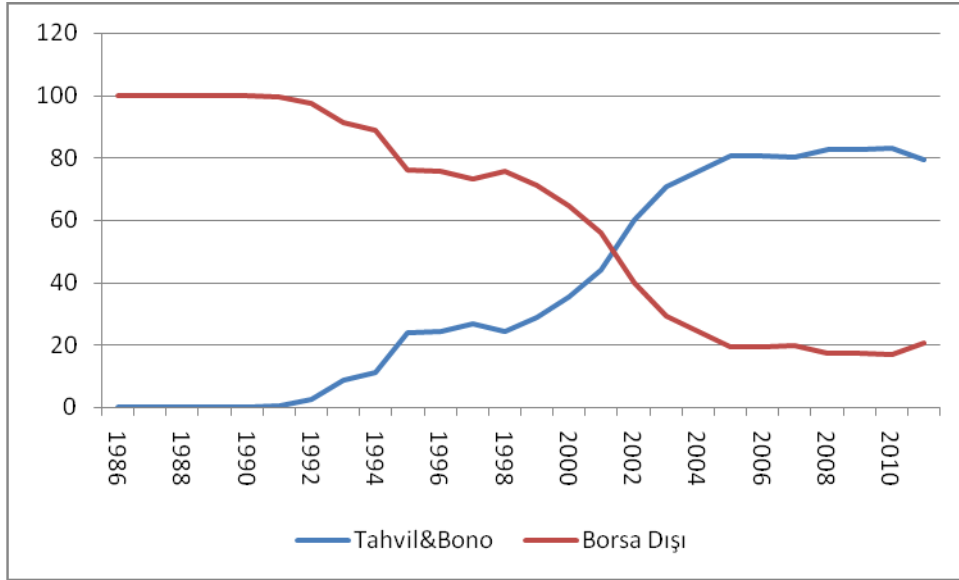
İMKB bünyesinde Tahvil ve Bono Kesin Alım ve Satım piyasası 17.06.1991 tarihinde kurulmuştur. İşleme başladığı 1991 yılından itibaren İMKB Tahvil ve Bono Piyasası sürekli gelişme göstermiş ve gerek işlem hacmi gerek işlem sayısı olarak İMKB'nin bu alanda çok önemli bir konuma gelmesine imkân sağlamıştır. Özellikle işlem hacimlerinde 2003-2010 döneminde yaşanan hızlı yükseliş dikkat çekicidir (Tablo 2.7). 2012 senesinde bankalar arası repo-ters repo pazarında oldukça yüksek bir işlem hacmi olmuştur.

Tablo 2.8 İMKB Tahvil ve Bono Piyasası İşlem Hacimleri

YIL	KESİN ALIM-SATIM PAZARI		NİTELİKLİ YATIRIMCIYA İHRAÇ PAZARI		REPO, TERS-REPO PAZARI		BANKALARARASI REPO TERS REPO PAZARI		MENKUL KIYMET TERCİHLİ REPO PAZARI		TOPLAM		GÜNLÜK ORTALAMA	
	MİLYON TL	MİLYON \$	MİLYON TL	MİLYON \$	MİLYON TL	MİLYON \$	MİLYON TL	MİLYON \$	MİLYON TL	MİLYON \$	MİLYON TL	MİLYON \$	MİLYON TL	MİLYON \$
1992	18	2.406									18	2.406	0,07	10
1993	123	10.728			59	4.794					182	15.522	0,78	66
1994	270	8.832			757	23.704					1.027	32.536	4	129
1995	740	16.509			5.782	123.254					6.522	139.763	26	555
1996	2.711	32.737			18.340	221.405					21.051	254.142	84	1.008
1997	5.504	35.472			58.192	374.384					63.696	409.856	253	1.626
1998	17.996	68.399			97.278	372.201					115.274	440.601	461	1.762
1999	35.430	83.842			250.724	589.267					286.154	673.109	1.154	2.714
2000	166.336	262.941			554.121	886.732					720.458	1.149.673	2.870	4.580
2001	39.777	37.297			696.339	627.244					736.115	664.541	2.933	2.648
2002	102.095	67.256			736.426	480.725					838.520	547.982	3.314	2.166
2003	213.098	144.422			1.040.533	701.545					1.253.631	845.967	5.015	3.384
2004	372.670	262.596			1.551.410	1.090.476					1.924.080	1.353.072	7.635	5.369
2005	480.723	359.371			1.859.714	1.387.221					2.340.436	1.746.591	9.214	6.876
2006	381.772	270.183			2.538.802	1.770.337					2.920.573	2.040.520	11.636	8.130
2007	363.949	278.873			2.571.169	1.993.283					2.935.118	2.272.156	11.647	9.016
2008	300.995	239.367			2.935.317	2.274.077					3.236.312	2.513.444	12.894	10.014
2009	417.052	269.977			2.982.531	1.929.031					3.399.583	2.199.008	13.490	8.726
2010	446.183	297.710	40	27	3.012.293	2.010.217					3.458.517	2.307.954	13.834	9.232
2011	478.282	291.088	279	151	2.902.584	1.744.291	732.756	408.465	8.391	5.065	4.122.292	2.449.059	16.294	9.680
2012	340.251	189.885	1.184	663	3.428.521	1.914.229	2.582.952	1.440.426	8.236	4.591	6.361.144	3.549.794	27.419	15.301

Kaynak: İMKB

İMKB Tahvil ve Bono piyasası 2012 yılında yıllık 3.550 milyar dolarlık işlem hacmiyle dünyanın sayılı en büyük piyasaları arasına girmiştir. Tahvil ve Bono piyasasının gösterdiği bu gelişme Türk tahvil ve bonolarına kurumsal yabancı yatırımcıların ilgisinin artmasına da katkı sağlamıştır. 1991-2011 döneminde Tahvil ve Bono piyasasının işlem hacmi sistematik bir şekilde artmıştır. Bu artışta en önemli sıçrama 2000'li yılların başında yaşanmıştır. Bu tarihe kadar borsa dışı sabit getirili menkul kıymetler piyasası da aynı paralelde bir gelişim göstermiş ancak bu tarihten itibaren borsa dışı sabit getirili menkul kıymetler piyasasındaki hacim önemli oranda gerilerken, İMKB bünyesindeki Tahvil ve Bono piyasasının işlem hacmi kayda değer bir şekilde artmıştır (Grafik 2.7)

Kaynak: İMKB

Grafik 2.7 İMKB Tahvil ve Bono Piyasası ve Borsa Dışı Menkul Kıymetler Piyasasının İşlem Hacimlerinin Toplam İşlem Hacmindeki Payları

2.3. Kolektif Yatırım Kuruluşları

Kolektif yatırım kuruluşları başlığı altında menkul kıymet yatırım fonları, menkul kıymet yatırım ortaklıkları, gayrimenkul yatırım ortaklıkları ve girişim sermayesi yatırım ortaklıkları incelenmiştir. 2012 senesinde bu kuruluşların değerleri, işlem hacimleri ve geçen senelere göre değişimleri ayrıntılı olarak irdelenmiştir.

“Kurumsal yatırımcı” olarak isimlendirilen bireysel yatırımcı ve vakıf ve kooperatif gibi kurumlar dışındaki yatırımcıların 2012 yılı itibarıyla sayıları ve toplam portföy büyüklükleri aşağıdaki tabloda verilmiştir:

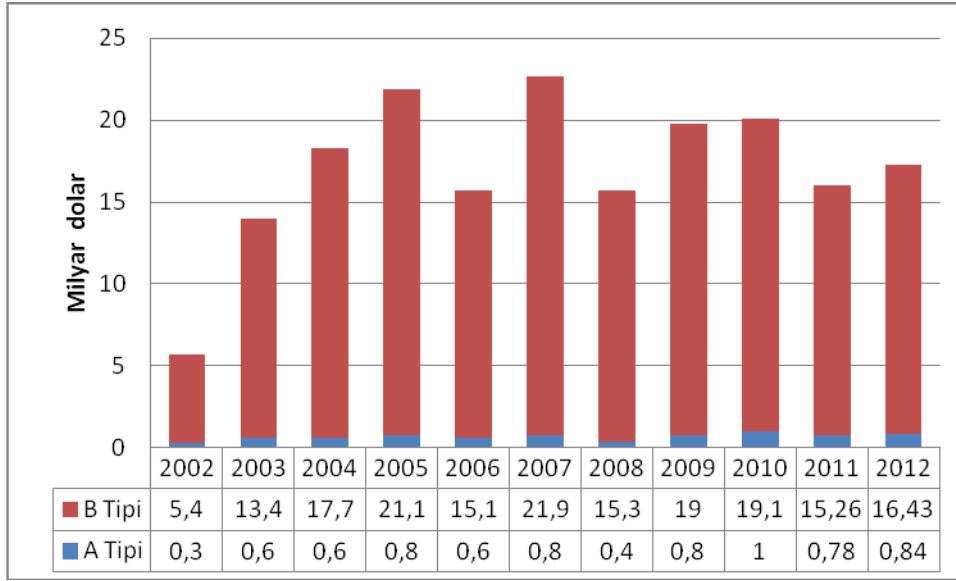
Tablo 2.9 Kurumsal Yatırımcıların Sayıları ve Portföy Büyüklükleri (2012)

	Sayı	Net Aktif Değeri (TL)
Menkul Kıymet Yatırım Fonları	293	25.132.800.000
Borsa Yatırım Fonları	16	380.735.034
Emeklilik Yatırım Fonları	172	19.694.451.000
Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları	18	709.378.000
Gayri Menkul Yatırım Ortaklıkları	24	22.561.915.000
Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları	5	663.573.000

Kaynak: www.spk.gov.tr, mkk.com.tr

2.3.1 Menkul Kıymet Yatırım Fonları

2012 yılı Kasım ayı itibarıyla Türkiye Sermaye Piyasası'nda toplam 137 adet A-Tipi Yatırım Fonu ve toplam 452 adet B-Tipi Yatırım Fonu işlem görmektedir. 2012 yılında A-Tipi fonların portföy değeri bir önceki yıla göre yüzde 8 oranında artarak 0,78 milyar dolardan 0,84 milyar dolara; B-Tipi yatırım fonlarının portföy değeri de aynı şekilde yüzde 8 oranında artarak 15,26 milyar dolardan 16,43 milyar dolara çıkmıştır (Grafik 2.8).

Kaynak: SPK

Grafik 2.8 A ve B Tipi Yatırım Fonlarının Dolar Bazlı Portföy Değerleri

2.3.2 Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları

Türkiye Sermaye Piyasası'nda 2012 Kasım ayı itibarıyla 18 adet A-Tipi ve B-Tipi yatırım ortaklığı bulunmakta olup, ortaklıkların net aktif değeri 709 milyon TL'dir. Yatırım ortaklıklarının portföylerinin yüzde 32'si hisse senedinden, yüzde 27'si devlet tahvili ve hazine bonosundan, yüzde 16'sı ters repo işlemlerinden; kalan kısım ise borsa para piyasası işlemleri, yabancı menkul kıymetler ve diğer bazı varlıklardan oluşmaktadır.

2012 yılı sonu itibarıyla yaklaşık 421 milyon TL tutarında çıkarılmış sermayesi, 500 milyon TL piyasa değeri ve 709 milyon TL net aktif değeri bulunan 18 adet A-Tipi ve B-Tipi yatırım ortaklığı faaliyet göstermektedir.

2.3.3 Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları

Türkiye’de toplam piyasa değeri 13.409 milyon TL olan 24 adet gayrimenkul yatırım ortaklığı faaliyet göstermektedir. İMKB’ye kote olan bu ortaklıklar gayrimenkullere, gayrimenkule dayalı sermaye piyasası araçlarına, gayrimenkul projelerine, gayrimenkule dayalı haklara ve sermaye piyasası araçlarına yatırım yapmaktadırlar.

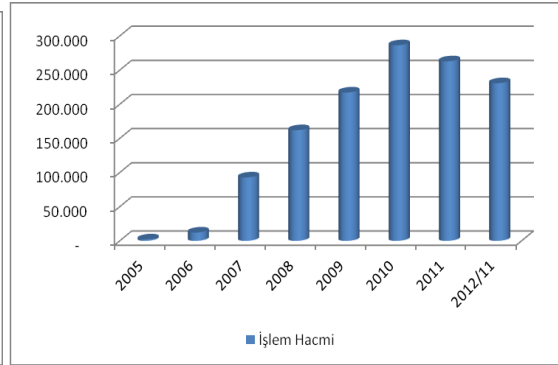
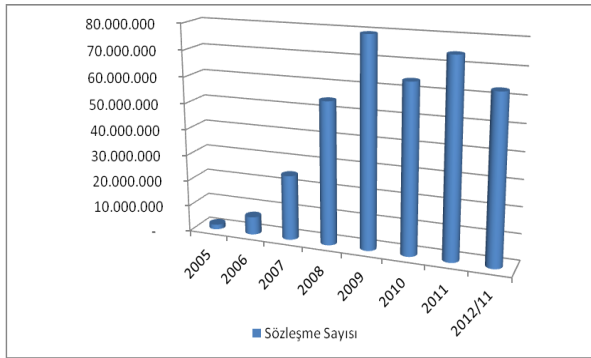
2.3.4 Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları

Türkiye’de 2012 sonu itibariyle toplam net aktif değeri 663 milyon TL ve toplam piyasa değeri 779 milyon TL olan 5 adet halka açık girişim sermayesi yatırım ortaklığı faaliyet göstermektedir. İMKB’ye kote olan bu ortaklıklar, sermayelerini esas olarak girişim sermayesi yatırımlarına yöneltmektedirler.

2.4. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası

Serbest pazar ekonomisine sahip ülkelerde fiyatlar piyasada gerçekleşen arz ve talebe göre oluşmaktadır. Türkiye’de özelleştirme giderek hız kazanmakta ve hükümetler serbest pazar ekonomisinin koşullarını sağlamaya yönelik politikalar uygulamaktadır. Bu olgunun paralelinde ülkeler arasında sermayenin serbest dolaşımı teşvik edilmekte ve bu alandaki kısıtlamalar uygulamaya konulan yeni düzenlemelerle kaldırılmaktadır. Serbest pazar ekonomisi bağlamında oluşan bu gelişmeler sonucunda Türkiye’de faaliyet gösteren tüm firmalar küresel ekonomik dalgalanmalara karşı daha hassas hale gelmektedir. Bu nedenle risk yönetimi araçlarına duyulacak ihtiyaç son derece belirgin olup, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası bu riskleri yönetmek isteyenlere önemli fırsatlar ve enstrümanlar sunmaktadır.

Kurulduğu günden bu yana hızlı bir gelişim sergileyen VOB’da işlem miktarı ve hacmi de hızlı bir şekilde artmıştır.

Kaynak: VOB Grafik 2.9 VOB Yıllık Sözleşme Sayısı

Grafik 2.10 VOB Yıllık İşlem Hacmi

2.5. İstanbul Altın Borsası

İstanbul Altın Borsası (İAB), altının finansal sisteme kazandırılmasında, altına dayalı yatırım araçlarının geliştirilmesinde ve uluslararası boyut kazanmasında önemli bir aşama olmuştur. İAB ile birlikte altın fiyatları dünya fiyatlarıyla paralellik kazanmış, ithal edilen altınların genel kabul gören saflık ve standartta olması zorunluluğu getirilmiş ve altının kayıt altına alınmasıyla sistemin şeffaf bir yapı kazanması sağlanmıştır.

Tablo 2.10 İAB 2002-2012/11 Dönemi İşlem Miktarı ve Hacmi Bilgileri

Yıllar	İşlem Miktarı			İşlem Hacmi	
	TL/kg	\$/ons	Toplam	Milyon TL	Milyon Dolar
2002	47.837	95.149	142.986	749	942
2003	77.643	155.016	232.659	1,320	1,782
2004	58.839	221.425	280.264	1,068	2,909
2005	19.907	306.145	326.052	369	4,344
2006	7.875	224.421	232.296	227	4,409
2007	36.131	292.251	328.382	1,015	6,507
2008	4.567	332.462	337.029	165	9,300
2009	5.130	221.464	226.594	257	6,814
2010	4.234	110.470	114.704	254	4,382
2011	26.061	200.696	226.757	2,527	10,429
2012/11	16.417	276.045	292.462	1,600	14,612

Kaynak: İAB

Altın sektöründeki liberalleşme çalışmalarıyla piyasanın kurumsallaşması ve yeni araçların geliştirilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır. İAB'nin kurulması ile birlikte mevcut Kapalıçarşı piyasasının yanısıra altın piyasası teşkilatlı bir yapı ve uluslararası bir boyut kazanmış, rekabetçi fiyatlarla maliyetler gerçekçi bir seviyede oluşmuştur. İAB'nin kurulması piyasada devam edecek bir gelişim sürecini başlatmış, altına dayalı mali araçların gelişimi için de zemin hazırlamıştır. Aşağıda Tablo 2.8'de İAB'de 2002-2012/11 yılları arasında gerçekleşen işlem hacim bilgileri yer almaktadır. 2012 yılında 16.417 TL/Kg olarak gerçekleşen işlem miktarı, 2011 yılına göre yaklaşık yüzde 37 oranında düşerken, \$/Ons işlemlerinde yaklaşık yüzde 38'lik artış yaşanmıştır. TL/Kg cinsinden işlem hacmi bir önceki yıla göre yüzde 37 oranında düşmüştür. \$/Ons cinsinden gerçekleşen işlem hacmi ise 14.612 milyon dolar düzeyinde olup bir önceki yıla göre yüzde 40 oranında bir artışı ifade etmektedir.

3. GENEL DEĞERLENDİRME

Yaşanan küresel kriz gelişmiş ekonomilerde etkilerini resesyona halinin devam etmesi şeklinde sürdürmesine rağmen, Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomiler -en azından ilk yıllar- krizden çok etkilenmeden ekonomik kalkınmalarını arttırabilmişlerdir. 2012 senesinde ise görünüm biraz daha farklı bir hal almış, dünyada daralan ticaret hacminin de etkisiyle bu ülkelerin makroekonomik verilerinde bozulmalar başlamıştır. Bulaşma etkisi tüm dünyayı etkiler hale gelmiştir ancak yine de gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri ABD ve Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere kalkınmış ekonomilerden oldukça iyi durumdadır.

Türkiye Ekonomisi 2012 yılında 2011 yılındaki ekonomik performansını yakalayamamış olmasına rağmen (büyüme hızı yavaşlamıştır), dünya ülkeleri ile kıyaslandığında yine de oldukça iyi bir noktadır. Sermaye piyasalarını konu alan bu raporda özellikle vurgulanmalıdır ki, Türkiye Sermaye Piyasası ekonomideki gelişmeleri yansıtmamaktadır. Son birkaç yıldır Türk Finansal Sistemi gelişme ve genişleme göstermiştir ama bu istenilen düzeylerin altında kalmıştır. Önümüzdeki yıllarda sistemin etkinliğinin arttırılması yanında, yatırımcı sayısının ve şirket sayısının hızlı bir şekilde artması hedeflenmektedir.

Türkiye Sermaye Piyasası artıları ve eksileriyle Türkiye Ekonomisi'ne 2012 yılında da yön vermeye devam etmiştir. Yeni oluşumların ve kanunların temellerinin atıldığı 2012 senesinin ardından, geliştirilmesi gereken birçok alan ve konu sırada beklemektedir.

KAYNAKÇA

BDDK Finansal Piyasalar Raporu Aralık 2012, Sayı 27

“Borsa Trendleri Raporu”, Ocak-Aralık 2012, TÜYİD-MKK işbirliği ile.

IMF, World Economic Outlook, 2010, 2011 ve 2012 Raporları

“Küresel Rekabette İMKB’nin Yapısal Konumlanması ve Alternatif Modeller” Raporu, SERPAM, 2011.

Maliye Bakanlığı Yıllık Ekonomi Raporu, 2011

Maliye Bakanlığı Yıllık Ekonomik Rapor 2012

Sermaye Piyasası Kurulu 2011 Faaliyet Raporu

Turkishbank, Ekonomi Raporu, Aralık 2012.

Türkiye Sermaye Piyasaları 2011 Raporu, SERPAM, Eylül 2012.

TÜSİAD Türkiye Ekonomisi 2013, Ekonomik Araştırmalar Bölümü, Aralık 2012.

World Federation of Exchanges, “2012 WFE Market Highlights”, 22 Ocak, 2013

www.wfe.org

www.imf.org

www.tcmb.gov.tr

www.hazine.gov.tr

www.tuik.gov.tr

www.imkb.gov.tr

www.spk.gov.tr

www.oecd.org

İ.Ü. SERMAYE PİYASALARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ (SERPAM)

3 Aralık 2006 tarih ve 26365 sayılı Resmi Gazete’de yönetmeliği yayımlanmış olan **İ.Ü.Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (SERPAM)**’ın amaçları ve faaliyet alanları aşağıda yer almaktadır:

Merkezin amaçları:

- a) Üniversitenin İşletme Fakültesi ile diğer fakülte ve enstitülerinde finans-sermaye piyasaları eğitimi alan öğrencilerden, bu alanda uzmanlaşmak isteyenlerin sermaye piyasaları hakkında her türlü bilgiye ulaşmasını ve bilgi edinmesini sağlamak,
- b) Sermaye piyasaları ile ilgili bilimsel araştırma yapmak, bilgi vermek ve öğretilmesini sağlamak,
- c) Sermaye piyasaları ile ilgisi bulunan ya da bu konuları işleyen fakülteler ile diğer eğitim kurumlarının eğitim süreçlerinde izlenen programların güncel ve gelişmiş bilgiyi içerecek şekilde gerçekleştirilmesine, bu alanda faaliyette bulunan uzman kadroların yetiştirilmesine ve eğitimine katkıda bulunmak,
- ç) Sermaye piyasaları konusunda faaliyette bulunan başka akademik ve diğer kurumlar ile gönüllü ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak, ortak projeler geliştirmek ve bu tür geliştirilmiş projelere ve çalışmalara katkı ve katılımında bulunmak,
- d) Sermaye piyasaları, kurumları ve araçları hakkında kamuoyunu aydınlatmak,
- e) Sermaye piyasalarında çalışanların uzmanlık sertifikası almalarına yönelik kurs ve benzeri eğitim programları düzenlemek, bu konuda başka kurumlarla işbirliği yapmak,
- f) Sermaye piyasalarında oluşan bilgileri, endeks ve benzeri göstergeler düzenleyerek veri seti oluşturmak ve kamuoyunun kullanıma sunmak.

Merkezin faaliyet alanları:

- a) Öğrenciler ile finans-sermaye piyasaları alanına ilgi duyanların uzman olarak yetişmelerini sağlayacak programları geliştirmek, uygulamak ve mevcut uygulamalara katkıda bulunmak,
- b) Sermaye piyasalarına yönelik olarak ilgili konularda ulusal ve uluslararası nitelikte her türlü, eğitim ve bilgi, deneyim alışverişini sağlayacak etkinlikler düzenlemek ve bu tür etkinliklere katılmak. Bu doğrultuda kurs, seminer, konferans, kongre ve her türlü bilimsel toplantılar düzenlemek, bunlarla ilgili olarak Türkiye ve yurt dışındaki kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- c) Sermaye piyasaları ile ilgili olarak dergi, broşür ve kitaplar yayınlamak, elektronik ortamda yayın etkinliklerinde bulunmak,
- ç) Sermaye piyasaları ilgili olarak tek başına ve/veya yurt içindeki veya yurt dışındaki kuruluşlarla, birlikte, eğitim ve bilgi üretmeye yönelik olarak çeşitli çalışmalar yapmak, bu tür çalışmaları kapsayan projeler geliştirmek ve/veya mevcut projelere katılmak,
- d) Sermaye piyasalarındaki yeni gelişmeleri takip etmek, bunlara yönelik eğitim programları geliştirmek,
- e) Sermaye piyasalarında faaliyette bulunacak kadroların yetiştirilmesi için uzmanlık programları düzenlemek, bu konuda başka kurumlarla işbirliği yapmak.

Merkezin Faaliyet Raporu

Merkezimiz 2011 ve 2012 yıllarında aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirmiştir:

- 2011 yılının Kasım ayında İMKB yönetimine “Küresel Rekabette İMKB’nin Yapısal Konumlanması ve Alternatif Modeller” Raporu sunulmuştur.
- Türkiye Sermaye Piyasaları 2011 Yılı Raporu, Eylül 2012.
- İstanbul Bölgesel ve Uluslararası Finans Merkezi (İFM) Raporu, Kasım 2012.
- “Changes in the Corporate Governance and Ownership Structure in Stock Markets: Demutualization of Stock Stock Exchange, Serra Eren Sarioğlu, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, Vol:2, Issue:14, 2012. Bu çalışma, SERPAM’ın hazırladığı “Küresel Rekabette İMKB’nin Yapısal Konumlanması ve Alternatif Modeller” raporunu temel almaktadır ve SERPAM tarafından desteklenmiştir.

Merkezimizin devam etmekte olan çalışmaları:

- Periyodik raporlar,
- Araştırma projeleri,
- Eğitim çalışmaları.